

**ВІДКРИТИЙ МІЖНАРОДНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ «УКРАЇНА»**

КАРПАТСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПІДПРИЄМНИЦТВА

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

_____ В. С. Чопей
«_____» _____ 20__ р.

СИЛАБУС

_____ **ОК 2.8 Фінанси, гроші та кредит** _____

(шифр і назва навчальної дисципліни)

освітня програма _____ **Менеджмент, Облік та оподаткування** _____

(назва освітньої програми)

освітнього рівня _____ **Бакалавр (перший рівень вищої освіти)** _____

(назва освітнього рівня)

галузь знань _____ **07 Управління та адміністрування** _____

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність(ності) _____ **073 Менеджмент, 071 Облік та оподаткування** _____

(шифр і назва спеціальності(тей))

Спеціалізація(ї) _____ _____

(назва спеціалізації)

інститут, філія, факультет, коледж _____ **Карпатський інститут підприємництва** _____

(назва навчально-виховного підрозділу)

Обсяг, кредитів: 9

Форма підсумкового контролю: екзамен

Хуст 2020 рік

ІНФОРМАЦІЯ	
ПРО ВИКЛАДАЧА ТА ДОПОМІЖНИХ ОСІБ	
Викладач	<i>Волощук Надія Юріївна, доцент</i>
Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання	<i>П.І.Б. осіб, залучених до викладання, місце роботи, посада, науковий ступінь, вчене звання</i>
Профайл викладача	<i>Посилання на сторінку викладача на сайті навчально-виховного підрозділу</i>
Канали комунікації	<p>Телефон деканату: 0971434146</p> <p>Телефон викладача: 0976698635</p> <p>Електронна пошта: Nadezdavoloshka@gmail.com</p> <p>Вайбер: 0976698635</p> <p><i>Кабінет (електронний кабінет):</i></p>
Матеріали до курсу розміщені на сайті Інтернет-підтримки навчального процесу http://vo.ukraine.edu.ua/ за адресою	<p><i>Посилання на курс</i></p> <p>https://vo.uu.edu.ua/course/view.php?id=2238</p>

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 4	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>обов'язкова</u>	
	Спеціальність <u>073 Менеджмент, 071 Облік та оподаткування</u> (шифр і назва)	Цикл підготовки професійний	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 120		4-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 6	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр (перший рівень вищої освіти)</u>	Лекції	
		30 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		75 год.	110 год.
Індивідуальні завдання:			
Вид семестрового контролю: екзамен			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 60%

для заочної форми навчання – 9%

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Загальний обсяг кредитів – 5	Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u> (шифр і назва)	Вид дисципліни <u>обов’язкова</u>	
	Спеціальність <u>073 Менеджмент, 071 Облік та оподаткування</u> (шифр і назва)-	Цикл підготовки професійний	
Модулів – 1	Спеціалізація (назва)	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 1		3-й	3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _	Мова викладання, навчання та оцінювання: <u>українська</u> (назва)	Семестр	
Загальний обсяг годин – 150		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Освітній ступінь / освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>Бакалавр (перший рівень вищої освіти)</u>	Лекції	
		30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		15 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
105 год.	138 год.		
Індивідуальні завдання:			
Вид семестрового контролю: екзамен			

Примітка:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42,8%

для заочної форми навчання – 8,7%

ПЕРЕДРЕКВІЗИТИ:

Вивченню дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» передують такі навчальні дисципліни як «Економіка підприємства», «Мікроекономіка».

ПОСТРЕКВІЗИТИ

Після вивчення дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» студенти вивчатимуть дисципліни «Міжнародна економіка», «Статистика».

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета :

формування науково- теоретичної та методологічної системи знань студентів в галузі грошей та грошових систем, функцій кредиту на ринку через кредитну систему держави

Завдання :

сформувати у студентів систему знань, сформувати та розширити у студентів спектр знань у сфері методології досліджень, дати їм необхідні знання та практичні навички в справі економічних досліджень, сприяти творчому розумінню необхідності розробки економічних проблем, застосуванню методів облікових і фінансових досліджень. Це сприятиме розвитку професійних умінь з формулювання та презентації результатів проведених досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- законодавство у сфері грошових та кредитних систем, щодо діяльності Національного банку України;
- механізм походження грошей у процесі розвитку суспільного виробництва та обміну;
- сутність грошей та їх функції, основні властивості грошей;
- сутність та взаємозв'язок таких економічних явищ, як грошовий оборот, грошовий обіг, фінанси, кредит;
- вплив грошового обороту на ринок;
- сутність закону грошового обігу;
- особливості формування та чинники зміни попиту на гроші та пропозицію грошей;
- сутність та механізм функціонування грошової системи, її відмінність від грошового обороту та грошового ринку;
- процес формування грошової системи в Україні;
- форми та види кредиту, сутність функцій кредиту;
- складові кредитної системи держави;
- сутність, види та призначення фінансових посередників;
- сутність, призначення та класифікацію комерційних банків.
- вміти:
- визначати основні показники, що характеризують обсяг грошової маси;
- визначити фактори впливу на швидкість обігу грошей та її значення для економіки;
- прогнозувати готівку для банку;
- побудувати графічну модель ринку грошей;
- визначати цілі грошово-кредитної політики та характерні їм інструменти;
- розпізнавати кредит серед інших економічних категорій;
- керуватись основними правилами кредитування при здійсненні кредитних операцій;
- використовувати кредитні ресурси банку, оперувати формами кредиту;
- охарактеризувати основні принципи функціонування НБУ;
- визначити роль центрального банку у формуванні пропозиції грошей.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Фінанси як підсистема економічного базису.

Тема 1. Сутність та функції фінансів.

Предмет науки про фінанси. Фінанси - специфічна форма суспільних відносин, підсистема економічного базису. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна, історична категорія. Специфічні ознаки фінансів, характерні риси та суспільне призначення. Мікро- і макрорівні вивчення фінансів.

Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів та інших економічних категорій. Фінанси особливості їх функціонування-економічне вчення про товарно-грошові відносини, розширене відтворення, природу і функції держави. Відбиття специфіки товарно-грошових відносин і функцій держави в умовах ринкової економіки на фінансових відносинах.

Функції фінансів: розподільча, контрольна, регулююча. Прояви розподільчої функції фінансів у процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту.

Сутність контрольної функції фінансів, її реалізація в організації контролю за розподілом і цільовим використанням грошових фондів.

Сутність та значення регулюючої функції фінансів у стимулюванні (дестимулюванні) соціально-економічних процесів у суспільстві.

Сутність і джерела формування фінансових ресурсів. Централізовані та децентралізовані фінансові ресурси. Фінансові ресурси держави, підприємств і населення.

Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм

Поняття фінансової системи. Фінансова система як об'єкт управління. Структура фінансової системи за внутрішньою будовою та організаційною структурою. Сфери та ланки фінансових відносин, їх взаємозв'язки.

Державні фінанси як провідна складова централізованих фінансів суспільства. Державні фінанси та їх ланки: державний бюджет і місцеві бюджети, державні цільові фонди; фінанси державного сектора економіки, державний кредит, резервні та страхові фонди органів державної влади.

Фінанси суб'єктів господарювання та їх роль у розвитку національної фінансової системи. Складові фінансів суб'єктів господарювання: фінанси комерційних підприємств і організацій, фінанси некомерційних підприємств та організацій.

Фінансовий ринок як складова фінансової системи держави. Структурні складові фінансового ринку: ринок грошей, ринок кредитних ресурсів, ринок цінних паперів, ринок фінансових послуг.

Роль міжнародних фінансів у розвитку інших складових фінансової системи держави.

Фінансова політика - складова частина економічної і соціальної політики держави. Зміст і завдання фінансової політики. Стратегія й тактика фінансової політики. Фінансова політика України на сучасному етапі.

Фінансовий механізм. Поняття і склад фінансового механізму. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.

Поняття про управління фінансами. Об'єкти і суб'єкти управління. Органи управління фінансами та їхні функції.

Фінансове планування: суть, принципи, методи, завдання. Система фінансових планів. Зведений фінансовий баланс держави. Зміст фінансового планування під час трансформаційних зрушень.

Фінансовий контроль. Зміст і призначення фінансового контролю. Види, форми, методи фінансового контролю. Органи, що здійснюють фінансовий контроль.

Фінансове право. Правове регулювання фінансових відносин. Розвиток фінансового законодавства в Україні.

Тема 3. Податкова система держави

Сутність, призначення та необхідність податків. Функції податків. Характерні риси податків, відрахувань і платежів. Взаємозв'язок з іншими розподільчими категоріями (кредит, заробітна плата, собівартість, ціна).

Елементи податку. Принципи оподаткування.

Класифікація податків. Прямі податки. Непрямі податки.

Об'єктивна необхідність податкової системи. Поняття податкової системи і методи її побудови. Структурна побудова податкової системи. Податкова система України, основні етапи її становлення. Податкова політика. Податкова служба, склад податкової служби України.

Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави

Сутність бюджету як економічної категорії. Призначення та роль бюджету держави. Об'єкти і суб'єкти бюджетних відносин. Функції бюджету.

Бюджет як основний фінансовий план держави. Провідна та координуюча роль бюджету у системі фінансових планів. Показники стану бюджету - бюджетний надлишок і бюджетний дефіцит.

Сутність і причини виникнення бюджетного дефіциту. Допустимі межі та джерела покриття бюджетного дефіциту. Класифікація бюджетного дефіциту. Динаміка бюджетного дефіциту в Україні.

Особливості державного бюджету на поточний рік.

Бюджетний устрій і бюджетна система. Принципи побудови бюджетної системи.

Бюджетний процес, його складові елементи та регламентування.

Фінансові ресурси місцевого самоврядування. Місцеві бюджети, їх роль у місцевому самоврядуванні. Поняття фінансової автономії та показники її рівня.

Взаємовідносини між ланками бюджетної системи, їх форми та організація. Бюджетне регулювання. Бюджетне субсидювання та його види: субсидії, субвенції, дотації.

Тема 5. Державні доходи та видатки

Економічна сутність державних доходів. Значення державних доходів.

Централізовані державні доходи: доходи державного бюджету, державний кредит, доходи державних цільових фондів.

Доходи державного бюджету. Форми їх вияву та матеріальне втілення. Класифікація доходів державного бюджету. Принципи організації системи доходів бюджету та джерела їх формування. Методи формування доходів державного бюджету.

Податкові надходження. Державні позики, емісійний дохід та їх значення у системі доходів бюджету. Неподаткові доходи бюджету, їх склад і призначення.

Децентралізовані державні доходи. Доходи державних підприємств та організацій - складова частина державних доходів. Прибуток державних підприємств.

Сутність, характеристика, склад державних видатків. Класифікація державних видатків. Фактори, що визначають структуру державних видатків.

Сутність і принципи кошторисного фінансування. Кошторис: види та його основні елементи.

Сутність і роль державних цільових фондів на сучасному етапі. Об'єктивна необхідність їх створення. Класифікація державних цільових фондів, доходи та витрати державних цільових фондів. Проблеми і перспективи їхнього функціонування.

Якісна характеристика державних видатків, принципи їх організації. Методи і форми фінансування державних витрат. Бюджетні кредити. Державні дотації. Державні гарантії.

Тема 6. Державний кредит

Суть і значення державного кредиту. Особливості фінансових відносин, що формують державний кредит, його суб'єкти. Об'єктивна необхідність і можливість використання державного кредиту. Роль державного кредиту у мобілізації коштів населення, підприємств та організацій. Вплив державного кредиту на стан грошового обігу в державі. Значення державного кредиту у фінансовому забезпеченні загальнодержавних і регіональних потреб.

Відмінності державного кредиту від банківського. Форми та види державного кредиту.

Позики, їх класифікація за правом емісії, формами виплати доходів, методами розміщення, термінами погашення та іншими ознаками.

Види державних боргових цінних паперів, їх характеристика та законодавче регулювання. Емісія державних боргових цінних паперів: вибір їх видів, обґрунтування термінів обігу, форми виплати доходів тощо.

Капітальний і поточний, внутрішній і зовнішній державний борг. Поняття державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом. Методи управління державним боргом. Кількісний аспект державного боргу та проблеми його сплати в Україні.

Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій

Необхідність і сутність фінансів підприємств. Фінанси підприємств - основа фінансової системи держави. Функції фінансів підприємств та принципи їх організації. Організаційно-правові форми суб'єктів господарювання. Особливості організації фінансових відносин залежно від галузевих особливостей, галузей економіки, сфер бізнесу.

Грошові фонди і фінансові ресурси підприємств, особливості їх формування в умовах ринку. Склад грошових фондів і доходів, порядок їх утворення і використання в умовах ринку.

Економічні методи й способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування доходів. Поділ коштів підприємства на власні та залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт і послуг, її розподіл. Види витрат. Собівартість продукції, робіт, послуг та її складові.

Економічний зміст прибутку, його склад. Особливості формування прибутку суб'єктів господарювання різних форм власності. Види прибутків. Розподіл і використання прибутку.

Фінанси неприбуткових організацій. Види неприбуткових організацій. Особливості та завдання неприбуткових організацій. Джерела формування та напрями використання коштів неприбуткових організацій. Благодійництво. Спонсорство. Меценатство.

Тема 8. Фінанси населення

Сутність фінансів населення, їх значення. Зв'язок фінансів населення з іншими складовими фінансової системи.

Фінансові ресурси населення. Джерела формування доходів населення. Класифікація джерел формування доходів населення. Фактори, що впливають на рівень доходів населення.

Порядок використання доходів населення. Фактори, що впливають на розподіл доходу на споживання та заощадження. Функція споживання, функція заощадження.

Мотиви утворення заощаджень населення, їх класифікація. Рівень заощаджень населення. Сучасні тенденції формування заощаджень населення України.

Фінансовий портфель громадянина, його склад: споживчий портфель, накопичувальний та інвестиційний. Фактори, що сприяють перетворенню заощаджень на інвестиції.

Складові інвестиційного портфеля.

Портфель нагромадження та його складові.

Тема 9. Фінансовий ринок

Роль фінансового ринку у ринковій економіці. Фінансовий ринок як механізм міжгалузевого перебігу капіталу, та перерозподілу коштів. Функції фінансового ринку. Суб'єкти фінансового ринку.

Класифікація структурних складових фінансового ринку. Грошовий ринок. Ринок капіталів. Ринок банківських кредитів. Ринок цінних паперів. Страховий ринок. Взаємозв'язок складових фінансового ринку.

Фондовий ринок: особливості та роль у розвитку ринкової інфраструктури. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Біржовий та позабіржовий обіг фондів цінностей. Характеристика основних видів цінних паперів, їх класифікація.

Фінансові інститути ринку. Фонд держмайна: його функції, завдання, обов'язки, організація. Роль фонду державного майна у процесі роздержавлення та приватизації. Роздержавлення і приватизація: суть та особливості.

Фінансові посередники. Функції та види фінансових посередників.

Роль Національного банку України на ринку державних цінних паперів.

Проблеми та перспективи розвитку фінансового ринку України.

Тема 10. Міжнародні фінанси

Сутність, призначення та роль міжнародних фінансів. Міжнародна фінансова інтеграція та її вплив на фінансові інтереси суверенних країн і регіонів.

Поняття зовнішньоекономічної діяльності. Форми та види зовнішньоекономічної діяльності. Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності як складова загальної зовнішньоекономічної політики держави. Інструменти регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Форми та засоби регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Валютні відносини та їх державне регулювання в Україні. Валютні системи: сутність, види і структура. Валютна політика держави.

Міжнародний фінансовий ринок: сутність, особливості та класифікація. Вплив міжнародного фінансового ринку на національні фінансові ринки та національну економічну систему держави.

Міжнародний кредит та його форми. Класифікація міжнародних кредитів.

Формування й розвиток Європейського валютного союзу. Україна та ЄС: особливості організації міжнародних фінансових зв'язків та перспективи їх розвитку.

Міжнародні валютно-фінансові і кредитні організації. Співпраця України з міжнародними фінансовими інституціями.

Змістовий модуль 2. Гроші та кредит

Тема 11. Сутність та функції грошей

Походження грошей. Раціоналістична та еволюційна концепції походження грошей. Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва та обміну. Роль держави у створенні грошей.

Суть грошей. Гроші як загальний еквівалент і абсолютно ліквідний актив. Портфельний підхід до визначення суті грошей. Гроші як форма прояву суспільних відносин. Специфіка прояву суті грошей у різних економічних системах. Гроші як особливий товар, мінова й споживча вартість грошей як товару. Гроші як гроші і гроші як капітал. Зв'язок грошей з іншими економічними категоріями.

Форми грошей та їх еволюція. Натурально-речові форми грошей, причини та механізм їх еволюції від звичайних товарів першої необхідності до благородних металів. Причини та механізм демонетизації золота, ідеальні форми грошей та їх кредитна природа. Еволюція кредитних грошей від урядових (казначейських) зобов'язань до зобов'язань центрального банку. Різновиди сучасних кредитних грошей. Роль держави в утвердженні кредитних зобов'язань як грошей. Електронні гроші.

Вартість грошей. Специфічний характер вартості грошей. Купівельна спроможність як вираз вартості грошей при різних їх формах. Вартість грошей і час. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу: альтернативна вартість, зберігання грошей та процент.

Функції грошей. Поняття функції та її еволюція. Функція міри вартості, її суть, сфера використання. Масштаб цін. Ідеальний характер міри вартості. Ціна як грошовий вираз вартості товарів.

Функція засобу обігу, її суть, сфера використання; реальність і кількісна визначеність грошей у цій функції. Функція засобу платежу, її суть, відмінність від функції засобу обігу, сфера використання, еволюція.

Функція засобу нагромадження, її суть, сфера використання. Вплив часу на функцію засобу нагромадження. Світові гроші. Еволюція золота як світових грошей. Передумови використання як світових грошей національних та колективних валют. Взаємозв'язок функцій грошей. Вплив на функції грошей зміни їх вартості.

Роль грошей у системі суспільного відтворення. Якісний і кількісний аспекти впливу грошей на економічні й соціальні процеси. Грошове середовище як фактор впливу на матеріальні інтереси та виробничу активність економічних суб'єктів. Вплив зміни кількості грошей на макро- та мікроекономічні процеси. Гроші як інструмент регулювання економіки. Зміна впливу кількісних параметрів грошей на економіку на коротко- та довгострокових інтервалах. Роль грошей у розвитку міжнародних інтеграційних процесів. Еволюція ролі грошей в економіці України.

Тема 12. Грошовий оборот і грошові потоки

Поняття грошового обороту як процесу руху грошей. Грошові платежі як елементарні складові грошового обороту. Сукупний грошовий оборот і

оборот грошей у межах індивідуального капіталу. Основні суб'єкти грошового обороту: фірми, сімейні господарства, державні структури, фінансові посередники. Основні ринки, що взаємопов'язуються грошовим оборотом. Національний дохід і національний продукт як визначальні параметри грошового обороту.

Економічна основа та загальна схема сукупного грошового обороту. Структура сукупного грошового обороту. Грошовий обіг. Фіскально-бюджетний оборот. Кредитний оборот. Фінансовий оборот.

Основні сфери грошового обороту. Безготівковий грошовий оборот. Готівковий грошовий оборот. Співвідношення між безготівковим і готівковим грошовим оборотом та подальша його тенденція. Канали надходження грошей та їх вилучення з грошового обороту.

Грошові потоки та критерії їх класифікації. Модель сукупного грошового обороту. Характеристика основних видів грошових потоків. Взаємозв'язок між окремими видами грошових потоків. Структура грошових потоків. Грошові потоки припливу та грошові потоки відпливу. Механізм балансування грошових потоків.

Грошова маса та основні форми її існування. Агрегатний метод класифікації функціональних форм грошей. Характеристика грошових агрегатів. Грошова база. Особливості побудови показників грошової маси в Україні.

Закони грошового обігу. Швидкість обігу грошей та фактори, що її визначають. Порядок розрахунку швидкості обігу грошей. Основні шляхи та показники інтенсифікації руху грошей у сфері обігу та платежів. Проблема монетизації валового внутрішнього продукту. Механізм поповнення маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційних банків. Грошовий мультиплікатор. Сучасні засоби платежу, які обслуговують грошовий оборот: банкноти, розмінна монета, депозитні гроші, векселі, чеки, їх суть та характеристика.

Тема 13. Грошовий ринок

Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Суть грошового ринку. Особливості прояву на грошовому ринку основних ринкових ознак - попиту, пропозиції, ціни.

Інституційна модель грошового ринку. Канали прямого і опосередкованого фінансування.

Економічна структура грошового ринку. Ринок грошей (монетарний ринок). Ринок капіталів. Суб'єкти грошового ринку. Банки і небанківські фінансово-кредитні структури як суб'єкти грошового ринку.

Попит на гроші. Теоретичні моделі попиту на гроші. Основні мотиви (джерела) сукупного попиту на гроші: попит на гроші для трансакцій і попит на гроші як на активи. Чинники, що визначають параметри попиту на гроші. Номінальний та реальний попит на гроші.

Пропозиція грошей. Загальні теоретичні положення пропозиції грошей. Механізм формування пропозиції грошей. Грошова база. Банківські резерви.

Грошовий мультиплікатор. Роль кредитної системи у формуванні пропозиції грошей. Банкнотна та депозитна емісія.

Графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Фактори, що визначають рівновагу грошового ринку. Рівноважна процентна ставка.

Тема 14. Грошові системи

Поняття грошової системи. Основні принципи організації та моделі побудови грошових систем. Призначення та місце грошової системи в економічній системі країни.

Вплив національних та історичних традицій на зміст елементів грошової системи.

Елементи грошової системи та їх характеристика. Національно-державна обумовленість і призначення грошової системи.

Склад грошової системи. Система безготівкових розрахунків. Система готівкового обігу. Валютна система.

Основні типи грошових систем. їх еволюція. Саморегульовані грошові системи та їх історичні форми. Біметалізм (система паралельних валют, система подвійної валюти, система «кульгаючої» валюти). Монеметалізм (золотомонетний стандарт, золотозлитковий стандарт, золотодевізний стандарт). Регульовані грошові системи. Система паперово-грошового обігу. Система природного (кредитного) обігу. Неринкові та ринкові грошові системи. Відкриті і закриті грошові системи.

Державне регулювання грошової сфери як головне призначення грошової системи. Центральний банк як орган державного регулювання грошової сфери. Методи та інструменти регулювання грошової системи.

Становлення й розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи України. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні: запровадження тимчасової валюти, паралельний обіг купоно-карбованця та рубля, процес стабілізації тимчасової валюти. Випуск постійної валюти - гривні.

Загальна характеристика грошових систем зарубіжних країн. Грошова система ЄС.

Тема 15. Інфляція та грошові реформи

Суть інфляції. Вплив інфляції на виробництво, зайнятість і життєвий рівень. Теоретичні концепції інфляції: теорія «інфляції попиту», теорія «інфляції пропозиції», монетаристська теорія, теорія інфляції як багатофакторного процесу. Інфляція та дефляція.

Основні форми інфляції: повзуча, галопуюча, гіперінфляція, відкрита та закрита інфляція. Класичні, монетарні та загальноекономічні чинники інфляції. Інфляція попиту. Фіскальна інфляція. Інфляція витрат. Імпортна інфляція.

Основні показники вимірювання інфляції. Методи регулювання інфляції. Дефляційна політика (регулювання попиту). Політика доходів.

Соціально-економічні наслідки інфляції.

Інфляція в системі державного регулювання грошової сфери.

Особливості інфляційного процесу в Україні.

Грошові реформи: поняття та цілі. Стабілізація грошей як основна ціль реформи. Грошові реформи як радикальні заходи негативних соціально-економічних наслідків інфляції.

Класифікація грошових реформ. Становлення нової грошової системи. Часткова зміна грошової системи. Проведення спеціальних стабілізаційних заходів. Основні методи стабілізації валют: дефляція, деномінація, нуліфікація, девальвація, ревальвація.

Основні моделі грошових реформ. Грошові реформи формального типу. Грошові реформи конфіскаційного типу. Реформи паралельного (консервативного) типу.

Особливості здійснення грошових реформ в окремих країнах. Характеристика основних грошових реформ, здійснених в Україні.

Тема 16. Валютні відносини та валютні системи

Суть і види валютних відносин. Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Валютні операції. Види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики і методи валютного страхування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Котирування валют. Валютний курс, його функції. Суть, основи формування та види валютного курсу. Поняття, значення і механізм забезпечення конвертованості валюти. Порядок визначення валютних курсів.

Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею (правила купівлі-продажу, ввозу-вивозу, використання валютної виручки, здійснення валютних платежів, нагромадження золотовалютних запасів тощо). Платіжний баланс у механізмі валютного регулювання. Золотовалютні запаси в системі валютного регулювання. Режим валютного курсу в Україні.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові. Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України.

Еволюція світової валютної системи. Характеристика сучасної світової валютної системи та роль МВФ в її функціонуванні. Баланси міжнародних розрахунків та їх основні види. Розрахунковий баланс. Баланс міжнародної заборгованості. Платіжний баланс, його загальна характеристика та структура. Методи регулювання платіжного балансу. Європейська валютна система. Проблеми формування валютної системи країн СНД.

Тема 17. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм

Класична кількісна теорія грошей, її основні постулати. Економічні причини появи кількісного підходу до вивчення ролі грошей. Еволюція постулатів кількісної теорії.

Номіналістичне трактування суті грошей послідовниками кількісної теорії. Відмінності в поглядах на гроші послідовників кількісної теорії грошей і трудової теорії вартості.

Неокласичний варіант розвитку кількісної теорії грошей. «Трансакційний варіант» І. Фішера. «Кембриджська версія» кількісної теорії. Вклад Д. Кейнса в розвиток кількісної теорії грошей. Зміна акцентів в оцінці ролі держави в економічному регулюванні та механізмів впливу на економіку. «Передаточний механізм» у трактовці Кейнса. Неминучість інфляційних наслідків реалізації кейнсіанських концепцій. Сучасний монетаризм як альтернативний напрям кількісної теорії. Відмінності монетаристських трактовок ролі держави з регулюванням економіки. Вклад М.Фрідмена в розробку монетарної політики на основі неокласичного варіанта кількісної теорії.

Грошово-кредитна політика України у світлі сучасних монетаристських теорій.

Тема 18. Кредит у ринковій економіці

Загальні передумови формування кредитних відносин. Еволюція кредитних відносин. Методи перерозподілу коштів у процесі відтворення. Теорії кредиту. Основні положення натуралістичної теорії кредиту. Основні положення капіталотворчої теорії кредиту.

Необхідність та суть кредиту. Кредит як форма руху вартості на зворотній основі.

Кредит як форма суспільних відносин. Основні функції кредиту. Суб'єкти та об'єкти кредитних відносин.

Ознаки кредиту в ринковій економіці. Позичковий капітал та кредит. Позичковий капітал як форма грошового капіталу. Основні ознаки позичкового капіталу. Ринок позичкових капіталів.

Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту, переваги та недоліки кожної з форм. Види кредиту. Характеристика окремих видів кредиту: комерційного, споживчого, державного, міжнародного, банківського.

Банківський кредит. Класифікація банківських кредитів. Принципи та методи банківського кредитування. Механізм банківського кредитування. Форми забезпечення та страхування банківських кредитів. Характеристика окремих видів банківського кредиту.

Економічні межі кредиту. Поняття меж кредиту, причини та наслідки їх порушення. Кредитні відносини та інфляція. Процент за кредит. Суть процента, види, економічні межі руху та фактори зміни ставки процента. Процентний ризик. Процент в умовах інфляції.

Специфіка становлення кредитних відносин в окремих країнах. Кредитні відносини в ЄС. Історичний розвиток кредитних відносин в Україні. Проблеми реалізації позитивних функцій кредиту в сучасних умовах розвитку України.

Тема 19. Кредитні системи

Поняття кредитної системи. Об'єктивні економічні умови формування кредитної системи. Основні етапи розвитку кредитної системи. Принципи побудови кредитної системи. Роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі. Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку.

Основні типи кредитних систем.

Структура кредитної системи. Загальна характеристика основних структурних елементів кредитної системи.

Банківська система. Функції банківської системи. Основи організації банківської системи (принципи побудови, цілі, механізм функціонування). Емісійні банки. Неемісійні банки.

Парабанківська система. Небанківські фінансово-кредитні установи (спеціалізовані кредитно-фінансові інститути), їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Поштово-ощадна система. Інфраструктура кредитної системи.

Стійкість кредитної системи. Поняття та значення стійкості кредитної системи. Механізм забезпечення стійкості кредитної системи.

Специфіка функціонування кредитних систем окремих країн. Кредитна система ЄС. Становлення й розвиток кредитної системи України.

Тема 20. Центральний банк та його роль в економіці

Центральний банк - орган державного грошово-кредитного регулювання економіки.

Історичні аспекти організації центральних банків. Сучасні організаційно-правові форми центральних банків. Незалежність центральних банків. Особливості взаємовідносин центральних банків з виконавчою владою. Особливості функціонування ЄЦБ.

Функції центрального банку. Емісія готівки та організація грошового обігу. Функція банку банків. Функція банку уряду. Реалізація грошово-кредитної політики.

Грошово-кредитна політика центрального банку - суть, стратегічні цілі, проміжні й тактичні завдання, інструменти грошово-кредитного регулювання. Основні типи грошово-кредитної політики: рестрикційна та експансіоністська. Загальні методи реалізації грошово-кредитної політики. Політика облікової ставки. Операції на відкритому ринку. Політика

обов'язкових резервів. Політика рефінансування. Селективні способи реалізації грошово-кредитної політики. Фіскально-бюджетна та грошово-кредитна політика в системі державного регулювання ринкової економіки. «Сеньйораж» і монетизація бюджетного дефіциту.

Національний банк України: його завдання, функції та історія розвитку. Організаційна і функціональна структура НБУ. Повноваження Правління НБУ. Основні напрями діяльності НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ. Банківський нагляд. Формування інформаційної системи. Пасивні та активні операції НБУ.

Тема 21. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи

Суть і призначення комерційних банків у сучасному економічному просторі. Класифікація комерційних банків.

Організаційна та функціональна структура комерційного банку. Збори акціонерів (учасників) банку. Рада банку. Правління банку. Ревізійна комісія банку. Структурні підрозділи банку. Основні показники діяльності комерційних банків.

Загальна характеристика банківських операцій.

Пасивні банківські операції. Банківські ресурси та їхня структура. Власний капітал банку та його основні функції. Статутний фонд. Резервний фонд. Нерозподілений прибуток.

Залучені кошти. Депозити та їх основні види. Депозити до запитання. Строкові депозити. Ощадні депозити. Недепозитні джерела залучення коштів.

Активні операції комерційних банків. Основні види активів. Кредитні операції, їх сутність і призначення. Інвестиційні операції та їх види. Інвестиційний портфель та інвестиційна політика комерційного банку.

Суть комісійно-посередницьких банківських операцій. Розрахункові операції. Касові операції. Валютні операції. Консультаційні та інші послуги.

Особливості регулювання банківської діяльності в сучасних умовах.

Тема 22. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи

Суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Об'єктивні передумови становлення й розвитку кредитно-фінансових інститутів. Основні напрями діяльності сучасних спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Об'єкти страхування та особливості їх страхування. Основні операції страхових компаній. Страхові премії.

Пенсійні фонди. Організаційно-правові форми пенсійних фондів. Особливості функціонування пенсійних фондів. Операції пенсійних фондів.

Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Основні операції інвестиційних компаній.

Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки. Ломбарди. Добродійні фонди.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт														Форми та методи контролю знань
	денна форма							заочна форма							
	Усього	аудиторна					с.р.	Усього	аудиторна					с.р.	
		у тому числі							у тому числі						
		л	сем	пр	лаб	інд			л	сем	пр	лаб	інд		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
Модуль 1															
Змістовий модуль 1. Фінанси як підсистема економічного базису															
Тема 1. Сутність та функції фінансів	12	4		1			7	12			1			11	АР: СР:
Тема 2. Фінансова система та фінансовий механізм	12	4		2			6	12	1					11	АР: СР:
Тема 3. Податкова система держави	12	2		2			8	12			1			11	АР: СР:
Тема 4. Бюджет і бюджетна система держави	12	2		2			8	12			1			11	АР: СР:
Тема 5. Державні доходи та видатки	12	4		1			7	12	1					11	АР: СР:
Тема 6. Державний кредит	12	2		1			9	12	1					11	АР: СР:
Тема 7. Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій	12	4		2			6	12	1					11	АР: СР:

Тема 8. Фінанси населення	12	2		1			9	12	1					11	AP: CP:
Тема 9. Фінансовий ринок	12	4		2			6	12	1					11	AP: CP:
Тема 10. Міжнародні фінанси	12	2		1			9	12			1			11	AP: CP:
Модульний контроль															
Разом за змістовим модулем 1	120	30		15			75	120	6		4			110	
Змістовий модуль 2. Гроші та кредит															
Тема 11. Сутність та функції грошей	12	2		1			9	11						11	AP: CP:
Тема 12. Грошовий оборот і грошові потоки	13	2		1			10	12	1					11	AP: CP:
Тема 13. Грошовий ринок	13	2		1			10	13	1		1			11	AP: CP:
Тема 14. Грошові системи	13	4		1			8	13	1		1			11	AP: CP:
Тема 15. Інфляція та грошові реформи	12	2		1			9	12	1					11	AP: CP:
Тема 16. Валютні відносини та валютні системи	13	2		1			10	13	1		1			11	AP: CP:
Тема 17. Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	13	2		1			10	14						14	AP: CP:
Тема 18. Кредит у ринковій економіці	12	4		1			7	12	1					11	AP: CP:
Тема 19.	12	2		2			8	11						11	AP:

Кредитні системи														СР:
Тема 20. Центральний банк та його роль в економіці	12	2	1			9	12	1					11	АР: СР:
Тема 21. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи	12	4	2			6	15			1			14	АР: СР:
Тема 22. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи	13	2	2			9	12	1					11	АР: СР:
Модульний контроль														
Разом за змістовим модулем 2	150	30	15			105	150	8		4			138	
ІНДЗ				-	-					-	-	-		ІНДЗ:
Усього годин	270	60	30			180	270	14		8			248	

Примітки. 1. Слід зазначати також теми, винесені на самостійне вивчення. 2. АР – аудиторна робота, СР – самостійна робота, ІНДЗ – індивідуальне завдання. 3. Можуть застосовуватися такі форми і методи контролю знань, як опитування, письмове завдання для самостійного опрацювання, реферат, співбесіда, огляд додаткової літератури, підготовка та проведення презентації, складання кросворду за основними термінами теми, контрольна робота, письмове тестування, експрес-тестування, комп'ютерне тестування тощо, а також наведені в розділі II таблиці пункту 11.1.

ФОРМИ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес у інституті реалізується в таких формах: навчальні заняття, виконання індивідуальних завдань, практики, контрольні заходи, самостійна робота.

Основними видами навчальних занять є: лекції, практичні, семінарські заняття, комп'ютерний практикум та консультації.

Лекція – основний вид навчальних занять, призначених для викладення теоретичного матеріалу. Тематика лекцій визначається робочою програмою навчальної дисципліни.

Практичне заняття – вид навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача шляхом виконання певних відповідно сформульованих завдань закріплюють теоретичні положення навчальної дисципліни і набувають умінь та навичок їх практичного застосування.

Семінарське заняття – вид навчального заняття, на якому викладач організує дискусію з попередньо визначених проблем. На підставі індивідуальних завдань (рефератів) студенти готують тези виступів з цих проблем.

Індивідуальне навчальне заняття – проводиться з окремими студентами, які виявили особливі здібності в навчанні та схильність до науково-дослідної роботи і творчої діяльності з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуального творчого обдарування, а також зі студентами, які мають певні проблеми (відставання у навчанні). Індивідуальні навчальні заняття організовуються у позанавчальний час за окремим графіком, складеним кафедрою.

Консультація – вид навчального заняття, на якому студент отримує від викладача відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання. Під час підготовки до екзаменів (семестрових, державних) проводяться групові консультації.

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у вільний від аудиторних занять час.

Самостійна робота студента включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Практика є необхідним компонентом підготовки фахівців певного освітньо-кваліфікаційного рівня. Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1. За джерелом інформації: а) словесні: лекція (традиційна, проблемна тощо) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (презентація PowerPoint), семінари, пояснення, розповідь, бесіда; б) наочні: спостереження, ілюстрація, демонстрація; в) практичні: вправи.

2. За логікою передачі і сприйняття навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3. За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4. За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів із книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

Список літератури

Основна

1. Алексеєв І.В., Колісник М.К. Гроші та кредит: Навчальний посібник - К.:Знання, 2009.- 253с.
2. Гроші, банки та кредит: у схемах і коментарях. Навчальний посібник / За ред. Б.Л. Луціва. – 2-ге видання, перероб. – Тернопіль: Карт-бланш, 2000. -225 с.
3. Гроші та кредит: Підручник / За ред. М.І.Савлука. —К.: КНЕУ, 2001. - 602с.
4. Гроші та кредит: Підручник / За ред. Б.С. Івасіва. —К.: КНЕУ, 1999. - 404 с.
5. Лагутін В.Д. Гроші та грошовий обіг: Навчальний посібник. – К.: Тов. «Знання», КОО, 1998.
6. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит практикум: Навчальний посібник.- Львів: Новий Світ – 2000,2008.-312 с.
7. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит: Навчальний посібник.- Львів: Новий Світ – 2000,2013.-432 с.
8. Щетинін А.І. Гроші та кредит: Підручник: Вид. 2-ге, перероб. і доп. –К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 432 с.

Допоміжна

1. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України // Вісник НБУ. - 1996. - №5.
2. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України №932 – XIV від 14.07.1999 р. // Голос України. – 1999. зі змінами та доповненнями.
3. Про кредитування: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 28.09.1995 р. №246// Додаток до «Вісника Національного банку». – 1995. - №11.
4. Про Національний банк України: Закон України Затв. Постановою Верховної Ради України від 20.05.1999 р. № 679 – 14 // Відомості Верховної Ради. – 1999. - № 29.
5. Про порядок створення та реєстрації комерційних банків: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 27.03.1996 р. № 77 // Додаток до «Вісника Національного банку». – 1996 - №5.
6. Про грошову реформу в Україні: Указ Президента України // Вісник НБУ. - 1996. - №5.
7. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України №932 – XIV від 14.07.1999 р. // Голос України. – 1999. зі змінами та доповненнями.
8. Про кредитування: Положення НБУ: Затв. постановою правління НБУ від 28.09.1995 р. №246// Додаток до «Вісника Національного банку». – 1995. - №11.

9. Про цінні папери і фондову біржу: Закон України: Затв. Постановою Верховної Ради України від 18.06.1991р. зі змінами та доповненнями
10. Про цінні папери і фондовий ринок: Закон України від 23. 02.2006 р. № 3480- IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. - № 31.

7.4. Інформаційні ресурси

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України: Затв. Постановою Верховної Ради України від 7 грудня 2000 р., № 2156-12 зі змінами і доповненнями від 20.09.2001 р.№ 2740-III // htth. ://www.rada.gov.ua.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо національних комісій, що здійснюють державне регулювання природних монополій, у сфері зв'язку та інформатизації, ринків цінних паперів і фінансових послуг: Закон України від 07.07.2011 № 3610- IV (Електронний ресурс).- Режим доступу: [http:// zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3610-17](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3610-17)

Самостійна робота

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність та функції фінансів	7
2	Фінансова система та фінансовий механізм	6
3	Податкова система держави	8
4	Бюджет і бюджетна система держави	8
5	Державні доходи та видатки	7
6	Державний кредит	9
7	Фінанси суб'єктів господарювання та неприбуткових організацій	6
8	Фінанси населення	9
9	Фінансовий ринок	6
10	Міжнародні фінанси	9
11	Сутність та функції грошей	9
12	Грошовий оборот і грошові потоки	10
13	Грошовий ринок	10
14	Грошові системи	8
15	Інфляція та грошові реформи	9
16	Валютні відносини та валютні системи	10
17	Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм	10
18	Кредит у ринковій економіці	7
19	Кредитні системи	8
20	Центральний банк та його роль в економіці	9
21	Комерційні банки як основна ланка кредитної системи	6
22	. Спеціалізовані кредитно-фінансові інститути	9
		180

Теми для самостійної роботи студентів ТА МЕТОДИЧНЕ ПОЯСНЕННЯ ДО ЇХ ВИВЧЕННЯ

Тема «Суть і функції грошей»

1. Концепції походження грошей.
2. Специфічний характер вартості грошей.
3. Функції грошей і сфери їх використання.
4. Еволюція ролі грошей в умовах переходу України до ринкової економіки.

Методичні вказівки до вивчення теми

Для того, щоб зрозуміти суть грошей у ринковій економіці слід згадати товар і його властивості як елементи економічної теорії. Необхідно з'ясувати питання про походження грошей (дві концепції: еволюційну та раціоналістичну), роль держави у творенні грошей. Слід виявити недоліки бартерного обміну порівняно з грошовим.

Наступним кроком буде вивчення еволюції грошового товару та функціональних форм грошей, поступової втрати золотом грошових функцій. Важливо звернути увагу на вивчення суті грошей, з'ясувати, чим гроші відрізняються від звичайного товару. Потрібно засвоїти механізм формування вартості таких грошей, особливості прояву грошей як грошей і грошей як капіталу.

Слід з'ясувати ознаки функцій грошей як засобу обігу, переваги в процесі обміну товарами між товаровиробниками. Вивчаючи функції грошей як засобу платежу, необхідно звернути увагу на походження цієї функції й усвідомити основні її ознаки. Звернути увагу на форму нагромадження і заощадження та їх мотиви і вплив на розвиток економіки й добробуту народу, на генезис міжнародних розрахунків під час вивчення функції світових грошей.

Тема «Кількісна теорія грошей і сучасний монетаризм»

1. Ідеї М.Ю. Туган-Барановського щодо кількісної теорії грошей.
2. «Кембріджська версія» кількісної теорії грошей.
3. Сучасний кейнсіансько-неокласичний синтез у теорії грошей.
4. Грошово-кредитна політика України у перехідний період.

Методичні вказівки до вивчення теми

У цій темі потрібно звернути увагу на кількісну теорію грошей, а саме на те, що вона є основною. Відповідно до цієї теорії вартість грошей і рівень товарних цін змінюється залежно від кількості грошей в обігу: чим їх більше, тим ціни на товари вищі, а вартість грошей нижча, і навпаки. Пройшовши тривалий шлях свого розвитку кількісна теорія грошей поділяється на ранню та сучасну теорії.

Потрібно з'ясувати, хто з фахівців зробив спробу чіткіше сформулювати взаємозв'язок різноманітних ключових факторів грошової і не грошової сфер щодо кількісної теорії грошей.

Внесок у розвиток кількісної теорії грошей зробив Дж. Кейнс. У його теорії обґрунтовано, що маса грошей пов'язана з масою доходу і нормою процента.

Тема «Грошовий оборот і грошові потоки»

1. Модель грошового обороту.
2. Балансування грошових потоків.
3. Закон грошового обігу.
4. Механізм зміни маси грошей в обороті.
5. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчаючи цю тему, слід звернути увагу на різницю між грошовим обігом як безпосереднім процесом руху грошей і грошовим оборотом як моментом у цьому русі. Потрібно з'ясувати, чому показниками виміру грошового обігу є швидкість обігу грошей, а грошового обороту – сума платежів за певний період часу; чому змінюються темпи розвитку обох сфер грошового обігу і грошового обороту на різних етапах розвитку економіки.

Слід простежити генезис форм грошей, причини переходу від однієї форми до іншої, проаналізувати види засобів обігу та їх суть, сфери використання цих засобів. Особливу увагу необхідно звернути на поняття грошової маси, показники її вимірювання і структуру.

Слід з'ясувати фактори, які впливають на швидкість грошового обігу та показники її вимірювання.

Розуміння законів грошового обігу має особливо важливе значення для вивчення багатьох питань цієї теми (саме розуміння, а не тільки вивчення). Згідно із законами грошового обігу потрібно уважно проаналізувати суть стабільності грошей та механізми її забезпечення, звернути увагу на дію кожного із основних факторів, що впливають на неї.

Необхідно простежити вплив ефекту грошового мультиплікатора, розглядаючи механізм поповнення маси грошей в обороті.

Тема «Грошовий ринок»

1. Інституційна модель грошового ринку.
2. Графічна модель грошового ринку.
3. Рівновага на грошовому ринку та процент.
4. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Методичні вказівки до вивчення теми

У процесі вивчення даної теми потрібно навчитися розрізняти поняття «ринок грошей» і «грошовий ринок». Одним із основних завдань студента є чітке визначення суті грошового ринку та усвідомлення його взаємозв'язку з грошовим оборотом.

Під час вивчення цієї теми слід звернути увагу на такі терміни: *пропозиція грошей* – така їх кількість, яка є сьогодні вільною в усіх економічних суб'єктів, включаючи і додаткові кошти, які пускає в оборот банківська система; *попит на грошовому ринку* – прояв грошового залишку, що фінансується на якийсь момент; *попит* – намір чи бажання економічного суб'єкта мати відповідну суму грошей у вказаний момент (попит на гроші слід відрізняти від доходу, що є явищем грошового потоку).

У загальному попиті розрізняють дві його частини: поточна каса – частина, пов'язана з необхідністю здійснювати поточні витрати; частина попиту, яка формується як ліквідний актив. Ця частина залежить від доходності активів і насамперед від норми процента, який склався на фінансовому ринку, зокрема процента на цінні папери.

Попит і пропозиція на грошовому ринку урівноважує процент, при певній величині якого всі гроші, запропоновані на ринок, знайдуть покупця. До зміни величини процента веде те, що весь час змінюються попит і пропозиція грошей. Стабільність процента, який є ціною грошей на ринку, - важлива передумова стійкості всієї економічної системи.

Тема «Грошові системи»

1. Види грошових систем та їх еволюція.
2. Створення та розвиток грошової системи України.
3. Цілі та інструменти грошово-кредитної політики.

Методичні вказівки до вивчення теми

Грошова система створюється державою і має нормативно-правовий характер. Необхідно усвідомити, що це явище суб'єктивне на відміну від грошового обігу, який є об'єктивним. Грошова одиниця та її найменування, масштаб цін, валютний курс, види законних платіжних засобів, платіжний оборот та його організація, інструменти регулювання грошового обігу, органи, що здійснюють таке регулювання – це ті складові елементи грошової системи, на які слід звернути увагу. Під час вивчення теми необхідно чітко засвоїти визначення цих елементів грошової системи.

Вирішальну роль в організації та функціонування грошової системи відіграють законодавчі органи держави та центральний банк.

Грошові системи різних держав класифікуються за певними критеріями. Залежно від типу економіки розрізняють грошову систему ринкової економіки та грошову систему, що обслуговує неринкову економіку.

Потрібно звернути увагу на такі поняття:

- ✓ інструменти прямого та опосередкованого впливу на основні параметри грошового ринку;
- ✓ операції на відкритому ринку;
- ✓ управління обов'язковими резервами;
- ✓ інфляція попиту, взаємозв'язок інфляції та перерозподілу доходів;
- ✓ інфляція та безробіття;
- ✓ грошові реформи.

Тема «Валютні відносини та валютні системи»

1. Валютний ринок. Види операцій на валютному ринку.
2. Валютні системи та валютна політика.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацьовуючи тему, слід звернути увагу на те, що основним елементом зовнішньоекономічної діяльності є валютні відносини, які виникають при функціонуванні грошей у міжнародному обороті. На світовому ринку економічні зв'язки безпосередньо залежать від розвитку поділу праці й формування спеціалізації та кооперування виробництва, завдяки цьому формуються такі об'єктивні взаємозалежності та взаємодоповнення національних економік, за яких вони втрачають свою особливість і самостійність.

Гроші реалізують себе у функціях світових грошей, коли вони обслуговують міжнародні економічні відносини і використовуються як міжнародна розрахункова одиниця чи міжнародний засіб обігу і платежу. Функціональною формою останніх є валюта.

Тема «Суть і функції кредиту в ринковій економіці»

1. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.
2. Теоретичні концепції кредиту.
3. Економічні межі кредиту.
4. Розвиток кредитних відносин в Україні в перехідний період.

Методичні вказівки до вивчення теми

Однією з форм економічних відносин є кредит. Для формування кредитних відносин потрібен ряд передумов: достатній рівень розвитку товарного виробництва, висока ефективність господарювання економічних агентів, існування довіри між ними та наявність механізмів захисту прав кредитора.

Необхідно звернути увагу на нерівномірність кругообороту капіталу та особливості його прояву на підприємствах із сезонним та несезонним характером виробництва. Важливо навчитись розрізняти методи перерозподілу коштів: фінансовий і кредитний. Потрібно засвоїти переваги та недоліки кожного з них, розібратись у сферах їх застосування.

Слід звернути увагу на притаманні відмінні форми кредитних відносин при різних етапах розвитку суспільного виробництва. Розуміння суті кредиту як форми руху вартості на зворотній основі пов'язане з вивченням еволюції кредитних відносин.

Потрібно звернути увагу на відповідність тих чи інших видів та форм кредиту, постарайтесь зрозуміти роль кожного з видів кредиту в ринковій економіці. Особливо важливо зрозуміти фактори, що впливають на зміну ринкових ставок процента (в тому числі інфляції), навчитись розраховувати норму процента, ознайомитись з методикою нарахування процентів за кредитами та депозитами.

Тема 8. Поняття та структура кредитної системи. Становлення та розвиток банківської системи України

1. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва.
2. Призначення та основи організації центрального банку.
3. Функції центрального банку.
4. Поняття, призначення та класифікація комерційних банків.

Методичні вказівки до вивчення теми

Слід звернути увагу на відмінності між категоріями «кредитна система» та «банківська система». Інституційний склад кредитної системи: банківська система; небанківські кредитно-фінансові установи; інвестиційні компанії; інвестиційні фонди; страхові компанії; пенсійні фонди; кредитні спілки; ломбарди; лізингові та факторингові компанії тощо.

Потрібно навчитися наводити приклади та бачити перспективу розвитку кредитної системи.

Необхідно звернути увагу на небанківські кредитні установи, які існують в Україні. Вміти з'ясувати роль небанківських кредитних установ у нагромадженні та мобілізації грошового капіталу.

Слід запам'ятати, що основні форми діяльності небанківських кредитно-фінансових установ на ринку позичкових капіталів зводяться до акумуляції

збережень населення, надання кредитів корпораціям та через облігаційні позички, іпотечних та споживчих позик.

Тема «Міжнародні валютно-кредитні установи та форми їх співробітництва з Україною»

1. Банк міжнародних розрахунків.
2. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові інститути.

Методичні вказівки до вивчення теми

Опрацьовуючи дану тему необхідно дати розгорнуту характеристику таким міжнародним валютно-кредитним установам, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд. Потрібно з'ясувати необхідність та форми їх співробітництва з Україною. Слід визначити цілі та основні напрями діяльності регіональних валютно-кредитних установ.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І. ФІНАНСИ ЯК ПІДСИСТЕМА ЕКОНОМІЧНОГО БАЗИСУ.			
Тема 1. (7 год.)	Індивідуальне заняття, екзамен	3	І
Тема 2 (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	ІІ
Тема 3. (8 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття,	3	ІІ
Тема 4. (8 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття,	3	ІІІ
Тема 5. (7 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	ІІІ
Тема 6. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	ІV
Тема 7. (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	V
Тема 8. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	V
Тема 9. (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	ІІІ
Тема 10. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота	3	ІІІ
<i>Всього: 75 год.</i>	<i>Всього: 30 балів</i>		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ ІІ. ГРОШІ ТА КРЕДИТ.			
Тема 11. (9 год.)	Індивідуальне заняття, екзамен	2	VІ
Тема 12. (10 год.)	Практичне заняття	2	VІ
Тема 13. (10 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VІ
Тема 14. (8 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VІ

Тема 15. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	2	VI
Тема 16. (10год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	2	VI
Тема 17. (10 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VI
Тема 18. (7 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VII
Тема 19. (8 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	2	VII
Тема 20. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VII
Тема 21. (6 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття	3	VII
Тема 22. (9 год.)	Практичне заняття, індивідуальне заняття, підсумкова модульна контрольна робота, екзамен	2	VII
<i>Всього: 105 год.</i>	<i>Всього: 30 балів</i>		
<i>Разом: 180 год.</i>	<i>Разом: 60 балів</i>		

КОНТРОЛЬ І ОЦІНКА ЯКОСТІ НАВЧАННЯ

<p>Оцінювання досягнень студента</p>	<p>Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100 бальною шкалою в кожному семестрі окремо.</p> <p>За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.</p> <p>Модульний контроль: упродовж семестру за різні види роботи студент може отримати 60 балів.</p> <p>Семестровий (підсумковий) контроль: складається з оцінки за модульний контроль (не більше 60 балів) та оцінки за залік або іспит (не більше 40 балів).</p> <p>Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.</p> <p>Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на лекційних (до 2 балів), практичних (до 2 балів), виконання самостійної роботи (до 2 балів), індивідуальну роботу (до 10 балів), модульну контрольну роботу (до 25 балів).</p> <p>Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань оцінюється у 25 балів.</p> <p>Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (до 10 балів).</p>
--------------------------------------	--

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«відмінно»	Ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі, вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності в розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	Ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	Ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність із основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою. Можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	Виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення закладу вищої освіти без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Загальна оцінка з дисципліни: шкала оцінювання національна та ECTS

Оцінка за 100- бальною системою		Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
		екзамен	залік		
90 – 100	<i>відмінно</i>	5	<i>зараховано</i>	A	<i>відмінно</i>
82 – 89	<i>добре</i>	4		B	<i>добре (дуже добре)</i>
75 – 81	<i>добре</i>	4		C	<i>добре</i>
64 – 74	<i>задовільно</i>	3		D	<i>задовільно</i>
60 – 63	<i>задовільно</i>	3 E			<i>задовільно (достатньо)</i>
35 – 59	<i>незадовільно</i>	2	<i>не зараховано</i>	FX	<i>незадовільно з можливістю повторного складання</i>
1 – 34	<i>незадовільно</i>	2		F	<i>незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни</i>

ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ

Крайні терміни складання та перескладання дисципліни	Перескладання здійснюється відповідно до графіка
Правила академічної доброчесності	<p>Перевірка навчальних робіт на плагіат (згідно Положення про академічну доброчесність і Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних роботах)</p> <ul style="list-style-type: none">- Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);- Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;- Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;- Надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.
Вимоги до відвідування	Пропущені заняття (лікарняні, мобільність і т.ін.) можна відпрацювати, виконавши всі завдання, зазначені в інструкціях до практичних занять, переслати в електронному варіанті на електронну пошту або на платформі Moodle. Здобувачі вищої освіти можуть отримати електронні презентації лекцій і самостійно ознайомитись із матеріалом при об'єктивних причинах пропуску занять.

ПЕРЕВІРЕНО:

_____ (посада, звання)

_____ (_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

_____ 20__ р.